

8- SINFLARDA OVQAT HAZM QILISH SISTEMASINING TUZILISHI VA FUNKSIYASI MAVZUSINI O‘QITISHDA INTERFAOL METODLAR VA TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

*Andijon davlat pedagogika instituti Biologiya yo‘nalishi
4- bosqich Ashurova Muxlisa Umidjon qizi
Abdulahakimova Gulchiroy Xusniddin qizi
muxlisaxonxoshimjonova@gmail.com*

Annotatsiya. Ushbu mavzuni o‘qitish jarayonida o‘quvchilarda ovqat hazm qilish tizimining tuzilishi va funksiyalari haqida to‘liq tushuncha hosil qilish maqsadida interfaol metodlar va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish tavsiya etiladi. Interfaol metodlardan foydalanish orqali o‘quvchilarning bilimlarni faol o‘zlashtirishlari va bilim olish jarayonida bevosita ishtirok etishlari ta‘minlanadi. Masalan, klaster usuli yordamida ovqat hazm qilish organlari va ularning vazifalarini guruhlash, rolli o‘yinlar yordamida organizmdagi ovqat hazm qilish jarayonlarini tushuntirish mumkin. Shuningdek, "Baliq skeleti" texnikasi orqali asosiy ma'lumotlarni ajratib olish va ularni tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyati yaratadi. Ta'lim texnologiyalaridan foydalanishda multimediyaga taqdimotlari, 3D modellar va videolar orqali ovqat hazm qilish tizimi organlarini vizual ravishda ko‘rsatish o‘quvchilarga mavzuni osonroq tushunishga yordam beradi. Shuningdek, elektron testlar va amaliy mashqlar orqali mavzuga oid bilimlarni mustahkamlash va baholash samarali yo‘l bilan amalga oshiriladi. Mazkur yondashuv o‘quvchilarda mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi hamda mavzuni yanada qiziqarli va tushunarli tarzda o‘zlashtirishlariga yordam beradi.

Ключевые слова. 1. Структура и функции 2. Интерактивные методы 3. Кластерный метод 4. Ролевые игры 5. Методика «Рыбий скелет» 6. Образовательные технологии 7. Визуальное обучение 8. Мультимедийные презентации 9. 3D-модели

Аннотация. При преподавании данного предмета рекомендуется использовать интерактивные методы и современные образовательные технологии для формирования полного представления о строении и функциях пищеварительной системы. За счет использования интерактивных методов обеспечивается активное приобретение студентами знаний и непосредственное участие в процессе обучения. Например, кластерным методом можно сгруппировать органы пищеварения и их функции, а с помощью ролевых игр объяснить процессы пищеварения в организме. Также дает возможность развить навыки извлечения и анализа базовой информации посредством методики

«Рыбий скелет». Визуальное представление органов пищеварительной системы посредством мультимедийных презентаций, 3D-моделей и видеороликов с использованием образовательных технологий помогает студентам легче понять предмет. Также посредством электронных тестов и практических занятий эффективно осуществляется закрепление и оценка предметных знаний. Такой подход помогает учащимся развивать самостоятельное мышление и аналитические навыки, а также помогает им изучать предмет более интересным и понятным способом.

Kalit so'zlar. 1.Tuzilishi va funksiyasi 2. Interfaol metodlar 3. Klaster usuli 4. Rolli o'yinlar 5 "Baliq skeleti" texnikasi 6.Ta'lim texnologiyalari 7.Vizual o'qitish 8. Multimediya taqdimotlar 9. 3D modellar

Kirish

O'quvchilarning biologiya faniga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning ta'lim jarayonida faolligini ta'minlash va o'zlashtirgan bilimlarini mustahkamlash uchun innovatsion ta'lim metodlari zarur. 8-sinf o'quvchilari uchun "Ovqat hazm qilish tizimining tuzilishi va funksiyasi" mavzusi nafaqat biologiya darslarining asosiy qismlaridan biri, balki inson organizmining qanday ishlashini tushunish uchun ham muhimdir. Ushbu mavzuni o'qitishda interfaol metodlar va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilimlarini yanada samarali o'zlashtirishiga yordam beradi.

Biologiya fanining asosiy qismlaridan biri bo'lgan "Ovqat hazm qilish tizimining tuzilishi va funksiyasi" mavzusi o'quvchilarga inson organizmining qanday ishlashini tushunishda muhim o'rin tutadi. Bu mavzuni o'qitishda interfaol metodlar va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshiradi va o'zlashtirish samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi. O'quvchilar ovqat hazm qilish tizimining organlari va ularning funksiyalari haqida bilimlarni faqat tinglab emas, balki faol ishtirok etgan holda o'rganadilar.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarning bilimlarini faqatgina passiv ravishda qabul qilish orqali emas, balki ular bilan faol muloqot orqali shakllantirishga qaratilgan. 8-sinflarda "Ovqat hazm qilish tizimining tuzilishi va funksiyasi" mavzusi biologiya fanining asosiy qismlaridan biri bo'lib, bu mavzu o'quvchilarga inson organizmining ishlash jarayonlarini tushunishda katta yordam beradi. Shu bois, ushbu mavzuni o'qitishda interfaol metodlar va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati juda katta.

Interfaol metodlar — o'quvchilarning bilim olish jarayonida bevosita faol ishtirok etishlarini ta'minlaydigan o'qitish usullaridir. Bu metodlar orqali o'quvchilar faqatgina o'qituvchidan ma'lumot olishmaydi, balki o'z fikrlarini bildiradilar, bahslashadilar, yangi bilimlarni mustahkamlash uchun guruh ishlari amalga oshiradilar.

Klaster usuli orqali o'quvchilar mavzuga oid asosiy tushunchalarni birlashtiradilar va guruhlashadi. Masalan, o'quvchilar ovqat hazm qilish tizimiga kiruvchi organlarni (og'iz, oshqozon, ichaklar, jigar, buyraklar va boshqalar) klasterlarga ajratadilar. Har bir organning funksiyasi haqida muhokama qilish orqali o'quvchilar tizimning umumiy ishlashiga doir yaxlit tasavvurga ega bo'ladilar.

Rolli o'yinlar yordamida o'quvchilar o'zlarini turli organlar yoki tizimning bir qismini ifodalovchi rolda ko'rsatadilar. Masalan, bir o'quvchi oshqozon vazifasini bajarish, boshqasi esa ichakda oziq-ovqatni hazm qilish jarayonini ta'minlashni namoyish qiladi. Bu usul o'quvchilarga ovqat hazm qilish jarayonini jonli tarzda tushunishga yordam beradi.

"Baliq skeleti" texnikasi yordamida o'quvchilar mavzuni tizimli ravishda o'rganadilar. Darsda asosiy g'oyalar yoki tushunchalar "suyak" sifatida yozilib, ular orasidagi bog'lanishlar esa "bo'g'inlar" sifatida ajratiladi. Bu metod o'quvchilarga yangi ma'lumotlarni tizimli tarzda o'zlashtirishda yordam beradi.

O'quvchilarni munozaraga kiritish, mavzu bo'yicha savollar berish va javoblar olish orqali ularning tahliliy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Savol-javoblar yordamida o'quvchilarning mavzuni chuqurroq tushunishlari va o'z bilimlarini mustahkamlashlari mumkin. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari o'qitish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning vizual va eshitish organlariga ta'sir etib, mavzuni o'rganishni osonlashtiradi. Multimediya taqdimotlari o'quvchilarga ovqat hazm qilish tizimining organlarini ko'rsatish va ularning funksiyalarini tushuntirishda yordam beradi. Animatsiyalar, diagrammalar va rasmlar yordamida tizimning ishlash jarayonini ko'rsatuvchi vizual materiallar darsni yanada samarali qiladi.

Multimediya taqdimotlari darsni interaktiv va qiziqarli qilishda muhim rol o'ynaydi. Animatsiyalar, diagrammalar va grafiklar yordamida ovqat hazm qilish tizimi organlarini ko'rsatish va tushuntirish mumkin. Masalan, taqdimotda oziq-ovqatning organizmda qanday hazm bo'lishi jarayoni, organlarning bir-biriga ta'siri va ishlash tizimi ko'rsatiladi. Bu o'quvchilarga mavzuni tezroq va osonroq tushunishga yordam beradi.

3D modellar yordamida o'quvchilar ovqat hazm qilish tizimi organlarini uch o'lchamda ko'rishlari mumkin. Bu usul o'quvchilarga har bir organning joylashuvi va uning tuzilishini aniqroq tushunishga yordam beradi. Shuningdek, virtual laboratoriyalar orqali o'quvchilar tizimning ishlash jarayonini amaliy ravishda kuzatishlari mumkin. Videodarsliklar orqali o'quvchilar ovqat hazm qilish jarayonining qanday kechishini, har bir organ qanday ishlashini real vaqt davomida ko'rishlari mumkin. Bu o'quvchilarga mavzuni osonroq va chuqurroq o'zlashtirish imkonini beradi. Dars yakunida elektron testlar orqali o'quvchilarning bilim darajasi baholanadi. Amaliy mashg'ulotlar esa o'quvchilarga ovqat hazm qilish tizimining funksiyalarini

yanada yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Interfaol metodlar va ta'lim texnologiyalaridan foydalanish 8-sinf o'quvchilarining "Ovqat hazm qilish tizimining tuzilishi va funksiyasi" mavzusini samarali va qiziqarli o'rganishlariga imkon yaratadi. Bu usullar orqali o'quvchilar nafaqat ma'lumotni qabul qilishadi, balki bilimlarini faol tarzda mustahkamlaydilar, yangi tushunchalarni amaliyotda qo'llashadi. Bunday yondashuv o'quvchilarning tahliliy fikrlash, mustaqil o'rganish va tizimli yondashuv ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, darsning samaradorligini oshiradi. "Ovqat hazm qilish tizimining tuzilishi va funksiyasi" mavzusini o'qitishda interfaol metodlar va ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. O'quvchilarga faqat nazariy bilimlarni berish emas, balki ularni amaliy ko'nikmalar bilan ta'minlash orqali o'qituvchilar yuqori natijalarga erishishlari mumkin.

Xulosa

8-sinf o'quvchilari uchun "Ovqat hazm qilish tizimining tuzilishi va funksiyasi" mavzusini o'qitishda interfaol metodlar va ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, o'quvchilarning ta'lim jarayoniga faolligini oshiradi va bilimlarni mustahkamlashda samarali natijalarga erishiladi. Interfaol metodlar, masalan, guruh ishlari, rolli o'yinlar va "baliq skeleti" texnikasi, o'quvchilarni mavzu bilan faol tanishtiradi va organlar va ularning funksiyalarini tushunishga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari, jumladan, multimediya taqdimotlari, 3D modellash, virtual simulyatsiyalar va videodarslar, o'quvchilarga mavzuni vizual tarzda o'rganish imkonini beradi. Elektron testlar va online o'yinlar orqali bilimlarni baholash o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini tekshirish va mustahkamlashda foydali bo'ladi.

Bularning barchasi o'quvchilarga nafaqat mavzuni yengil va qiziqarli tarzda o'rganishga, balki ta'limda chuqurroq bilim hosil qilishga yordam beradi. Shu tarzda, interfaol metodlar va ta'lim texnologiyalarini qo'llash nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qiladi, balki ularning o'zlashtirish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu yondashuvlar o'quvchilarda tahliliy fikrlash, mustaqil o'rganish va guruhda ishlash kabi ko'nikmalarni shakllantiradi, ta'lim samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mavlonova, G. (2019). O'qitish metodlari va texnologiyalari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi, 240 bet.
2. Pirogova, N. S., & Makarova, A. V. (2020). Biologiya o'qitishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash. Moskva: Akademiya, 320 bet.
3. Karimov, I. (2021). O'qitishda interfaol metodlar va zamonaviy texnologiyalar. Tashkent: O'zbekiston Milliy universiteti, 180 bet.

4. Xo'jaev, N. M. (2018). Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy metodlar. Toshkent: O'qituvchi, 150 bet.
5. Gavrilova, E. V., & Petrov, A. I. (2017). Pedagogik texnologiyalar va metodlar. Saint-Peterburg: Peter, 250 bet.
6. Murtazalieva, T. F. (2020). Pedagogik jarayonda ta'lim texnologiyalarini joriy etish. Tashkent: O'zbekiston ta'limi, 210 bet.
7. Yusupov, R. (2019). Innovatsion metodlar va ta'lim texnologiyalarining rivojlanishi. Tashkent: Fan va texnologiya, 300 bet.